

1. UVOD

Tržište kapitala kao sastavni deo finansijskog tržišta, predstavlja faktor globalizacije nacionalnih ekonomija posebno preko svog instrumentalnog dela. Time se omogućava investitorima iz gotovo celog svijeta da brzo i efikasno menjaju strukturu svog investicionog portfolia, pri čemu se misli prvenstveno na investiranje u hartije od vrednosti.

Tema rada jesu berze kao posebne organizacije, na kojima se efektivno obavljaju transakcije sa instrumentima dugoročnih hartija od vrednosti i akcijskog kapitala. Neophodno je objasniti pojam, elemente i princip rada na berzi kako bi se lakše shvatila svrha postojanja finansijskih instrumenata (efekata) kao i značaj i funkcije berze bez kojih je nezamislivo moderno poslovanje u uslovima izrazito brzih promena ekonomskog okruženja i čestih nestabilnosti na međunarodnim finansijskim tržištima.

Berza je organizovano tržište na kome se trguje hartijama od vrednosti – akcijama i obveznicama. Zakon predviđa da se trgovanje akcijama može obavljati samo na organizovanom tržištu.

Nekada je često upoređivana sa pijacom, mestom gde se susreću ponuda i tražnja i određuju cene raznih dobara.

Razvoj tehnologije omogućio je da se nekadašnje pravilo trgovanja »uvek na istom mestu i u isto vreme« danas zameni novim: »stalno i svuda«, ali berza i dalje ostaje mesto susreta kupaca i prodavaca hartija od vrednosti. Berza ne kupuje, niti prodaje, samo obezbeđuje uslove za ravnopravnost učesnika trgovanja.

2. POJAM BERZE

Berza predstavlja institucionalizovano razmensko mesto na kojem pojedini članovi obavljaju robnu razmenu ili transakcije hartija od vrednosti, a u cilju sticanja dobiti, i mesto gde se na osnovu njihove ponude i tražnje vrši vrednovanje hartija od vrednosti.

Drugim rečima, berza predstavlja prostor na kome se trguje dugoročnim finansijskim instrumentima.

Poreklo reči BERZA objašnjava se u 2 varijante:

1. Reč BERZA potiče od latinske reči BURSA – kesa. Prvobitne berze bile su tržište novca, mesto gde se menjao domaći novac za novac drugih zemalja.

2. Reč berza potiče od sastanka trgovaca iz ratnih krajeva koji su se u 14. veku sastajali u Belgiji (Brižu), u to vreme veoma poznate porodice Van der Beurse u čijoj je zgradi obavljana trgovina hartijama od vrednosti.

Danas su berze visoko organizovane institucije, sa specifičnim oblikom inkorporacije, odnosno one su neprofitne institucije, u vlasništvu države, ili učesnika u trgovini. One su ustanove sa javnim ovlašćenjima, odnosno mogu donositi obavezujuća pravila trgovine za učesnike i vršiti kontrolu njihovog ispunjavanja. U tu svrhu, berze donose posebna pravila.

U istorijskom razvoju berze razlikujemo 3 perioda:

Prvi period počinje od 12. veka – to su redovna sastajališta trgovaca i menjača zlatnog i srebrnog novca. Tu su se trgovci obavestavali o cenama kolonijalne robe i mogućnostima njene nabavke. Ovakva sastajališta su se održavala u Đenovi, Veneciji, Firenci, Parizu...

Drugi period počinje od 17. veka – to su tzv. berze efekta na kojima se kupuju i prodaju hartije od vrednosti (obligacije, akcije...). U to vreme se povećava broj kapitalističkih preduzeća u vidu akcionarskih društava što je izazvalo organizovanje stalnih tržišnih mesta za trgovinu i ovom vrstom nerealne robe.

Treći period počinje od polovine 19. veka - kada se, zahvaljujući masovnoj proizvodnji, veliki broj sirovina i proizvoda prodaje bez njihovog pristupa i to samo na osnovu standardne oznake kvaliteta.

3. ELEMENTI BERZE

Tri elementa definicije berze

1. Mesto
2. Predmet
3. Način

Berza se razlikuje po tome čime se trguje i kako se trguje.

Predmet trgovine nije prisutan na mestu trgovanja pa zato mora biti podložan tipizaciji i standardizaciji. Kod novca i hartija od vrednosti to nije problem, međutim, sa robom je nešto drugačije – standardizaciji su podložne sirovine i proizvodi prvog stepena obrade. Finalnim proizvodima se ne može trgovati na berzi. Postupkom standardizacije postiže se da predmet trgovine bude po svim osobinama istovetan u najmanjim količinama kako i u najvećim.

Na berzi se trguje na reč, ova reč je svojevremeno bila obezbeđena poverenjem i ugledom malobrojnih trgovaca koji su učestvovali u transakcijama. Razvojem trgovine ovo poverenje se institulizuje i biva zamenjeno mrežom pravila po kojima se trguje – uzansima. Svako ko želi da trguje na berzi mora unapred da ih prihvati.

Berza je mesto na kome se trguje tipiziranom robom po unapred utvrdjenim pravilima.

Globalna berza sve više marginalizuje određeno mesto na kome se odvija trgovina i ona postaje sveobuhvatna putem mrežnog povezivanja.

U donosenju uzansa i standarda vezanih za trgovinu berze su dobrim delom samostalne, isto kao u kontroli njihove primene i sankcionisanja odstupanja od njih. U tu svrhu pri berzama rade posebni berzanski sudovi – arbitraže.

Sama suština berze ostala je ista, jos od vremena flamanskih trgovaca zadržala je svoje osnovne kumulativne elemente:

- trgovina bez uzorka – na reč,
- poverenje i njegova zaštita,
- određeni uslovi trgovanja jednaki za sve učesnike.

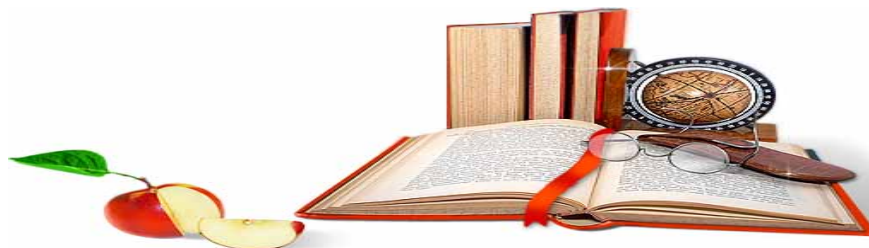
**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

**BESPLATNI GOTIVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.**

**WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM**

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI, DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com